

QORTI TAL-MAGISTRATI (MALTA)

MAGISTRAT

DR RACHEL MONTEBELLO B.A. LL.D.

Rikors Nru: 44/18

B.A.S. Ltd (C444)

-Vs-

Concorde International Freight Forwarders Limited (C11393)

Illum, 3 ta' Mejju 2021

Il-Qorti,

Rat ir-Rikors tas-socjeta' B.A.S. Limited ipprezentat fir-Registru ta' din il-Qorti nhar is-26 ta' Frar 2018 fejn talbet lil din il-Qorti sabiex, prevja kull dikjarazzjoni necessarja, tikkundanna lis-socjeta' konvenuta thallas lis-socjeta' attrici l-ammont ta' tlettax-il elf, disa' mija, wiehed u ghoxrin ewro, erbgħa u sittin centezmu (€13,921.64), jew somma ohra verjuri, rapprezentanti danni sofferti mis-socjeta' attrici minhabba negligenza da parte ta' l-istess socjeta' konvenuta wara li giet inkarigata mis-socjeta' attrici biex tiehu hsieb il-merkanzija, liema negligenza waslet sabiex is-socjeta' attrici titharrek u tinsab responsabbli għad-danni fis-Sentenza fl-ismjiet A.A.K. Grech Bros. Ltd vs B.A.S. Ltd (Cit.463/15 MCH) deciza fis-27 ta' Gunju 2017, u f'liema Sentenza gie ritenut li r-responsabilita' tas-socjeta' attrici

odjerna hija soggetta ghad-dritt ta' rivalsa fil-konfront tas-socjeta' kovenuta odjerna, minhabba l-fatt li n-nuqqasijiet kienu effettivament tas-socjeta' konvenuta odjerna, u liema danni baqghu ma thallsux lis-socjeta' attrici nonostante diversi interpellazzjonijiet.

Bl-ispejjez, inkluz dawk tal-protest gudizzjarju 144/16 u ta' l-ittra ufficjali 2858/17, u l-imghax legali mid-data tat-8 ta' Awissu 2017 sad-data tal-pagament effettiv kontra s-socjeta' konvenuta li hija ngunta ghas-subizzjoni.

Rat ir-Risposta¹ tas-socjeta' konvenuta Concorde International Freight Forwarders Limited li giet ipprezentata fit-21 ta' Marzu 2018 fejn gie eccepit:-

- “1. *Illi l-azzjoni hija preskritta ai termini ta' l-Art 32 (1) tal-Kap 486;*
2. *Illi preliminarjament l-esponenti jecepixxu li huma kellhom jigu kjamati fil-kawza fl-ismijiet A.A.K Brothers Limited (C34012) vs B.A.S Limited (C444) fejn kienu jsiru sottomissjonijiet mertu ghal kaz, liema sottomissjoniet ma jistghux isiru stante li l-imsemmija kawza ghaddiet in gudikat;*
3. *Illi mhux minnu li hemm negligenza min-naha ta' l-esponenti kif ser jigi ppruvat fil-kors tal-kawza;*
4. *Illi jekk tezisti xi negligenza, din hija tal-kumpanija Corneel Geerts Transportgroup NV ta' Bijkhoevelaan 18, B-2110 Wijnegem li ghamlet it-trasport u ghaldagstant qed tintalab li din il-kumpanija tigi kjamata in kawza;*
5. *Illi l-merkanzija in kwistjoni waslet ghand Corneel Geerts Transport group NV fis-17 ta' Lulju 2014, kif jidher fid-dokument anness u mmarkat Dok A. dan huwa kkonfermat mill-istess rikorrenti kif jidher fid-dokument anness u mmarkat Dok B;*
6. *Illi minghajr pregudizzju ghas-suespost, ir-rikorrenti kienu negligenti meta*
 - a). *huma wasslu l-merkanzija u hallewh fil-post il-hazin gewwa l-istabiliment, fejn inter alia hallew il-merkanzija f'ufficini minflok fil-warehouse bil-konsegwenza li l-istess merkanzija ma gietx registrata/tracjata;*

¹ Fol. 32-33.

b). il-merkanzija in kwistjoni ma kellha ebda marki, sinjali distintivi kif jidher fid-dokument hawn anness u mmarkat Dok C u Dok D;

7). Illi minghajr pregudizzju ghas-suespost il-merkanzija in kwistjoni nghatat ai termini ta' l-Art 20.1 tal-Kap 486 u dan kif jidher fid-dokumenti hawn annessi u mmarkati Dok E u Dok F;

8). Illi l-merkanzija in kwistjoni tinsab fil-pussess tar-rikorrenti, u dan ghandhu jinghata valur stante li zammet il-merkanzija;

9). Illi l-esponenti fl-ebda hin ma gew informati u wisq inqas mitluba sabiex iwasslu l-merkanzija f'xi zmien specifiku;

Salv eccezzjonijiet ohra ulterjuri.

Ghaldaqstant l-esponenti jitolbu bir-rispett li din l-Onorabbli Qorti joghgobha tichad it-talbiet tar-rikorrenti jew min mill-partijiet huwa responsabbli, bil-partijiet kollha ngunti ghas-subizzjoni."

Rat is-sentenza moghtija mill-Qorti tal-Appell fl-4 ta' Dicembru 2018 li hassret is-sentenza moghtija minn din il-Qorti diversament preseduta fit-13 ta' Gunju 2018, cahdet l-ewwel eccezzjoni sollevata mis-socjeta` konvenuta u baghtet l-atti lura quddiem din il-Qorti biex tissokta bis-smigh tal-kawza;

Rat illi din il-kawza giet assenjata lill-Qorti kif preseduta permezz ta' ordni ta' assenjazzjoni moghtija mis-S.T.O il-Prim'Imhalled b'effett mis-16 ta' Lulju 2018;

Rat it-traskrizzjonijiet tax-xhieda li nstemghu quddiem il-Qorti diversament preseduta u rat il-provi kollha migjuba mill-partijiet;

Semghet ix-xhieda u rat id-dokumenti kollha esebiti;

Rat l-atti kollha;

Semghet it-trattazzjoni tal-abbli difensuri tal-partijiet bil-mezz ta' link ta' konferenza bil-vidjo fil-15 ta' April 2021 a tenur tal-Artikolu 199A tal-Kap. 12;

Rat illi l-kawza thalliet ghal-lum ghas-sentenza;

Ikkunsidrat;

Illi mill-fatti li johorgu mill-atti tal-kawza, jirrizulta illi s-socjeta` attrici B.A.S. Limited u s-socjeta` konvenuta Concorde International Freight Forwarders Limited ikkonkludew ftehim ghall-garr tal-merkanzija konsistenti f'*welding machine* li giet ordnata mill-klient tas-socjeta` attrici, AAK Grech Bros. Limited, direttament minghand is-supplier ITW Welding Products BV gewwa l-Olanda. L-istess A.A.K. Grech Bros. Limited qabbdet lis-socjeta` attrici sabiex tittrasporta din il-merkanzija lejn Malta kemm jista' jkun malajr peress li hija kienet marbuta b'terminu ghall-fornitura tal-apparat lil terzi. Da parti taghha, is-socjeta` attrici inkarigat lis-socjeta` konvenuta biex tiehu hsieb torganizza l-garr ta' din il-merkanzija lejn Malta wara li l-istess socjeta` attrici gabret il-merkanzija minghand is-supplier esteru fuq imsemmi, tramite l-agent taghha Bas Transport & Logistics BV. Fuq struzzjonijiet tas-socjeta` konvenuta, il-pallet b'din il-merkanzija gie konsenjat fl-istabbiliment tal-agent taghha gewwa l-Belgju, Corneel Geerts Transport Group NV, fis-17 ta' Lulju 2014 u dan skont kif jirrizulta mill-*consignment note* relativ² biex din tigi konsenjata lill-klient tas-socjeta` attrici. Dawn il-fatti m'humiex kontestati.

Madanakollu, mill-provi jirrizulta li dan il-pallet, minkejja li gie konsenjat lil u ttiehed fil-kustodja tal-agent tas-socjeta` konvenuta gewwa l-Belgju fis-17 ta' Lulju 2014, baqa' ma nstabx fil-mahzen tieghu u minkejja talbiet biex isiru l-verifiki opportuni, l-agent Corneel Geerts Transport Group NV insista li l-pallet qatt ma wasal ghandu. Dan il-pallet instab diversi gimghat wara, fil-5 ta' Settembru 2014 fl-istabbiliment tal-istess agent. F'dik l-istess data, is-socjeta` konvenuta infurmat dik attrici li l-pallet kien instab u s-socjeta` konvenuta giet mitluba biex izzomm il-merkanzija sakemm

² Dok. MD2

jinghataw struzzjonijiet mill-klient AAK Grech Bros. Limited peress li intant, minhabba d-dewmien fil-konsenja, dan il-klient kien lahaq xtara apparat iehor in sostituzzjoni ta' dak li kien baqa' ma giex konsenjat. Sussegwentement, fit-2 ta' Ottubru 2014, is-socjeta` attrici kkonfermat li rceviet struzzjonijiet minghand il-klient taghha biex il-merkanzija tigi konsenjata lilu³ u s-socjeta` konvenuta garret il-merkanzija li eventwalment waslet Malta u giet konsenjata lis-socjeta` attrici fit-13 ta' Ottubru 2014⁴.

Dan id-dewmien fil-konsenja tal-merkanzija, wassal biex AAK Grech Bros. Limited tistitwixxi proceduri gudizzjarji kontra s-socjeta` attrici odjerna. Permezz ta' sentenza moghtija mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili fis-27 ta' Gunju 2017 fl-ismijiet **AAK Grech Bros Limited v. B.A.S. Limited**, hija giet ikkundannata thallas lil AAK Grech Bros Limited is-somma ta' €9,025.18 rapprezentanti danni sofferti minhabba nuqqasijiet fit-twettiq tal-garr u konsenja tal-merkanzija lill-klient taghha, oltre imghax kif ukoll spejjez u drittijiet gudizzjarji marbutin mal-proceduri.

Ikkunsidrat ;

Illi l-azzjoni li ghandha quddiemha din il-Qorti hija azzjoni ghall-hlas tad-danni, ibbazata fuq allegat negligenza da parti tas-socjeta` konvenuta fit-twettiq tal-kuntratt ta' garr bi ksur tal-obbligi kontrattwali taghha taht il-**Convention on the Contract for International Carriage of Goods by Road** (« il-Konvenzjoni »). Is-socjeta` attrici tikkontendi li kienet din l-inadempjenza li wasslet ghall-kundanna fil-konfront taghha ghall-hlas tad-danni, spejjez u imghax lill-klient taghha permezz tas-sentenza fl-ismijiet **A.A.K. Grech Bros. Ltd vs B.A.S. Ltd** moghtija fis-27 ta' Gunju 2017 u permezz tal-azzjoni odjerna qieghda tagixxi b'rivalza kontra s-socjeta` konvenuta ghar-rizarciment ta' dawn id-danni minnha sofferti, liema danni hija tikkontendi li giet kostretta thallashom minhabba li n-negligenza tas-socjeta' konvenuta odjerna.

³ Ara fol. 106 u 107.

⁴ Ara fol.40.

Min-naha taghha, is-socjeta` konvenuta tichad li hija kienet negligenti jew inadempjenti f'xi obbligi kontrattwali, anke ghaliex ma kien hemm l-ebda ftehim mas-socjeta` attrici ghall-konsenja tal-merkanzija entro terminu specifiku. Issostni li hija s-socjeta` attrici nnifisha li kienet negligenti meta kkonsejnat il-pallet minghajr marki li juru l-isem u l-indirizz tad-destinatarju u minghajr marki ohrajn sufficjenti, b'mod li dan il-pallet ma setax jigi identifikat, kif ukoll meta ma kkonsejnatx il-merkanzija fil-mahzen tal-agent taghha gewwa l-Belgju izda gewwa parti ohra tal-istabbiliment tieghu fejn mhux mistenni li tigi konsenjata merkanzija. Teccepixxi wkoll illi f'kull kaz, jekk kien hemm xi nuqqas, dan huwa wkoll riskontrabbli fil-kondotta tal-agent taghha Corneel Geerts Transportgroup NV. In konkluzjoni, is-socjeta` konvenuta tishaq illi peress li l-merkanzija in kwistjoni nghatat ai termini tal-Artikolu 20.1 tal-Kap. 486 u tinsab fil-pussess tas-socjeta` attrici, din ghandha tinghata valor⁵.

Ikkunsidrat ;

Mill-provi jirrizulta illi l-partijiet f'din il-kawza kkonkludew ftehim bejniethom fejn is-socjeta` konvenuta accettat li torganizza l-garr tal-merkanzija konsistenti f'*welder set*, mill-Belgju lejn Malta⁶. Huwa indiskuss illi dan il-ftehim jikkonsisti effettivament f'kuntratt ta' garr li huwa regolat mill-Konvenzjoni li huwa inkorporat bhala skeda fl-Att dwar il-Garr Stradali Internazzjonali tal-Merkanzija⁷. Dan ghaliex il-Konvenzjoni tapplika "*to every contract for the carriage of goods by road in vehicles for reward, when the place of taking over of the goods and the place designated for delivery, as specified in the contract, are situated in two different countries, of which at least one is a contracting country, irrespective of the place of residence and the nationality of the parties*"⁸.

⁵ Illi l-ewwel eccezzjoni tas-socjeta` konvenuta giet michuda permezz tas-sentenza moghtija mill-Qorti tal-Appell fl-4 ta' Dicembru 2018.

⁶ Dan il-ftehim jirrizulta car mill-korrispondenza skambjata bejn il-partijiet kif ukoll mit-termini tan-nota ta' konsenja Dok. MD2.

⁷ Kap. 486 tal-Ligijiet ta' Malta

⁸ Enfasi tal-Qorti.

Jinghad illi *l-consignment note*, li huwa prospettat espressament fl-Artikolu 4 *et sequitur* tal-Konvenzjoni, m'huwiex mehtieg *ad validitatem* ghall-prova tal-ezistenza ta' kuntratt tal-garr li huwa regolat mill-Konvenzjoni: din in-nota tikkosistwixxi biss “*prima facie evidence of the making of the contract of carriage, the conditions of the contract and the receipt of the goods by the carrier*” u tiswa biex tafferma l-ezistenza ta' kuntratt ta' garr. Kemm hu hekk « *The absence, irregularity or loss of the consignment note shall not affect the existence or the validity of the contract of carriage which shall remain subject the provisions of this Convention*”⁹.

Fil-kaz in dizamina, it-trasportatur inkarigat mis-socjeta` attrici ghall-fini tal-kuntratt ta' garr konkluz bejn il-partijiet f'din il-kawza, hija s-socjeta` konvenuta Concorde International Freight Forwarding Limited. Ghalkemm mill-provi jirrizulta li s-socjeta` konvenuta tat struzzjonijiet lill-agent taghha Corneel Geerts Transport Group NV biex jiehu hsieb il-garr tal-merkanzija lejn Malta, huwa evidenti mill-provi li Corneel Geerts kien inkarigat esklussivament mis-socjeta` konvenuta u kien effettivament nominat bhala l-agent taghha¹⁰: dan jirrizulta mill-korrispondenza esebita fl-atti li turi li l-kuntatt mas-socjeta` estera kien isir biss mis-socjeta` konvenuta. Fil-kumpless tal-provi kollha, ftit jista' jkun hemm dubju li s-socjeta` konvenuta agixxiet fil-konfront tas-socjeta` attrici bhala principal u mhux bhala *forwarder* jew agent tat-trasportatur minnha inkarigat¹¹ biex jiehu hsieb il-garr tal-merkanzija. Ghaldaqstant, hija l-istess socjeta` konvenuta li ghandha titqies bhala l-*carrier* ghall-fini tal-kuntratt ta' garr in kwistjoni u ghall-fini tal-Konvenzjoni u kwantu ghas-socjeta` attrici, ir-relazzjoni kontrattwali ghall-garr tal-merkanzija mill-Belgju ghal Malta tezisti biss mas-socjeta` konvenuta li maghha kkonkludiet il-ftehim u ma' hadd iktar.

Stabbilit dan, isibu applikazzjoni sewwasew id-dispozizzjonijiet tal-Artikolu 3 tal-Konvenzjoni-

⁹ Art. 4 tal-Konvenzjoni.

¹⁰ Ara Dok. 1 email 11 ta' Gunju 2014 fejn is-socjeta` konvenuta ghamlet referenza ghal Corneel Geerts Transport Group bhala “*Belgian agent*”.

¹¹ Corneel Geerts Transportgroup NV.

“For the purposes of this Convention the carrier shall be responsible for the acts of omissions of his agents and servants and of any other persons of whose services he makes use for the performance of the carriage, when such agents, servants or other persons are acting within the scope of their employment, as if such acts or omissions were his own”.

Dan l-Artikolu jirrifletti principju kardinali fid-dritt civili tal-obbligazzjonijiet u cioe`, li kontraent ma jistax jizgicca mir-responsabbilta` ghall-ksur tal-kuntratt billi jallega nuqqas ta' persuna li gie mqabbad minnu fil-kors tal-ezekuzzjoni tal-kuntratt. Kif gie appena stabbilit f'dan il-kaz, ir-relazzjoni kuntrattwali kwantu ghall-garr tal-merkanzija in dizamina, tezisti biss u unikament bejn il-partijiet f'din il-kawza, B.A.S. Limited u Concorde International Freight Forwarding Limited u hija ghalhekk is-socjeta` konvenuta li ghandha twiegeb ghal kull eghmil u ommissjoni fit-twettiq tal-kuntratt ta' garr, inkluz eghmil u nuqqasijiet tal-agent taghha li jsarraf f'telf ikkagonat lill-konsinnatarju. Il-korollarju ta' dan hu li s-socjeta` konvenuta tibqa' responsabbli f'ghajnejn is-socjeta` attrici sabiex twettaq dak miftiehem fi zmien xieraq u bid-dovut diligenza, anke jekk tkun qabbdet persuna ta' hila biex tagixxi ghan-nom taghha¹². Dan salv, naturalment, kull dritt ta' rivalsa li l-istess socjeta` konvenuta jista' jkollha l-carrier kontra dawn l-agenti taghha u persuni ohrajn imqabbdin minnha.

Ghaldaqstant, applikat dan ghar-raba' u l-hames eccezzjonijiet sollevati mis-socjeta` konvenuta fir-Risposta taghha, il-Qorti tqis li dawn l-eccezzjonijiet m'humiex fondati u ghandhom jigu respinti, bhalma ghandha tigi respinta wkoll it-tieni eccezzjoni fejn is-socjeta` konvenuta tikkontendi li hija kellha tigi msejha fil-kawza li giet deciza bis-sentenza tas-27 ta' Gunju 2017, fejn saru sottomissjonijiet dwar il-mertu ta' dan l-istess kaz. Dan qed jinghad ghaliex is-sentenza appena msemija tittratta unikament il-kuntratt ta' garr li kien il-mertu tal-proceduri bejn AAK Grech Bros. Limited u B.A.S. Limited, l-attrici f'din il-kawza, u ma ghamlet l-ebda stat fil-konfront tas-socjeta` konvenuta galadarba ma kienetx parti minn dik il-kawza. Din is-sentenza

¹² Barra minn hekk, is-socjeta` konvenuta imkien ma eskudiet ir-responsabbilita` taghha bhala *carrier* ghall-fini tal-kuntratt ta' garr in kwistjoni.

lanqas setghet taghmel stat fil-konfront taghha ghad ma ghandha u ma qatt ma kellha l-ebda relazzjoni kontrattwali jew xort'ohra guridika mas-socjeta` attrici f'dik il-kawza, **AAK Grech Bros. Limited**. Kif stabbilit, ir-relazzjoni kontrattwali ghall-garr tal-merkanzija mertu ta' dawk il-proceduri kienet tezisti biss bejn is-socjeta` attrici odjerna – bhala l-*carrier* tal-merkanzija ordnata minn **AAK Grech Bros. Limited** - u l-istess klient taghha u kwindi l-gudizzju kien wiehed integru. F'kull kaz, minhabba dak li jipprovdi l-Artikolu 3 tal-Konvenzjoni, fuq citat, is-socjeta` konvenuta odjerna qatt ma setghet titqies bhala l-legittimu kontradittur ghat-talba attrici fil-proceduri fuq imsemmija galadarba l-*carrier* f'dak il-kuntratt ta' garr, kienet is-socjeta` **B.A.S. Limited**.

Illi fis-sentenza **Albert Abela vs S Mifsud & Sons Ltd** deciza mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili fit-23 ta' Ottubru 2001, fejn saret referenza ghas-sentenza **Benjamin Bonnici nomine vs Francis Vella et nomine**¹³, inghad:-

“Illi huwa rilevanti li f'dik l-istess kawza hawn citata sahsitra giet michuda l-kjamata fil-kawza tat-terza persuna li s-socjeta' konvenuta kienet inkarigat sabiex iggor il-merkanzija minn barra minn Malta ghal Malta, stante li sostniet li l-unika relazzjoni li kienet tezisti kienet dik bejn l-attur u s-socjeta' konvenuta u ghalhekk la darba l-gudizzju huwa integru u fejn ir-responsabbilita' tal-konvenut fil-konfront tal-attur hija indubitata, indipendentement minn x'relazzjonijiet jista' jkollu hu ma' haddiehor, mela allura l-kjamata fil-kawza tat-terz ma ghandhiex tigi applikata. (“Mamo vs Abela nomine” - A.C. 4 ta' Frar 2000).

Illi dawn il-principji kollha japplikaw ghall-kaz in kwistjoni stante li l-unika relazzjoni li tezisti dwar dan il-kuntratt ta' garr ta' merkanzija mill-Ingilterra ghall-Malta kien proprju dak bejn l-attur u s-socjeta' konvenuta, u kull relazzjoni li setghet inholqot bejn is-socjeta' konvenuta u s-socjeta' estera indikata fin-nota tal-eccezzjonijiet tas-socjeta' konvenuta hija estraneja ghall-posizzjoni tal-attur f'din il-kawza.”

¹³ Citaz. Numru. 1083/92/JF - P.A. 30 ta' Ottubru 2000.

Il-korollarju ta' dan huwa wkoll li lanqas m'hi f'lokha r-raba' eccezzjoni tas-socjeta` konvenuta li permezz taghha sostniet li ghandu jigi msejjah fil-kawza l-agent taghha, Corneel Geerts Transport Group NV, biex iwiegeb ghall-eghmil jew ommissjonijiet tieghu fit-twettiq tal-kuntratt ta' garr. Dan qed jinghad ghaliex il-Konvenzjoni hi inekwivoka dwar ir-responsabbilita` esklussiva tat-trasportatur fil-kuntratt ta' garr partikolari - f'dan il-kaz is-socjeta` konvenuta - ghad-danni kollha li jigu sofferti mill-kontraent l-iehor bhala konsegwenza tat-telf parzjali jew totali tal-merkanzija¹⁴ kif ukoll ta' kull dewmien fil-konsenja. Dan jghodd anke jekk dawn id-danni huwa attribwibbli ghal xi eghmil jew nuqqas tal-agenti tat-trasportatur jew persuni ohrajn inkarigati minnu ghat-twettiq tal-istess kuntratt ta' garr. Kif inghad, ma jirrizultax mill-atti u mill-provi li s-socjeta` attrici inkarigat hija stess lis-socjeta` estera u ghaldaqstant, din tal-ahhar hi kompletament estraneja ghall-ftehim konkluz bejn il-partijiet, anke ghaliex mill-korrispondenza esebita fl-atti l-komunikazzjoni kienet issir unikament mas-socjeta` konvenuta.

Ghaldaqstant, it-tieni, ir-raba' u l-hames eccezzjonijiet tas-socjeta` konvenuta qed jigu michuda.

Ikkunsidrat;

Is-sentenza moghtija fis-27 ta' Gunju 2017 li kkundannat lis-socjeta` attrici odjerna thallas lil AAK Grech Bros. Limited is-somma ta' €9,025.18 in linea ta' danni, iddecidiet li d-dewmien fit-twettiq tal-kuntratt u d-danni rizultanti, kienet tahti ghalih is-socjeta` B.A.S. Limited, bhala l-carrier fil-kuntratt ta' garr mertu ta' dik il-kawza. Madanakollu, gie wkoll rikonoxxut mill-Qorti fl-istess sentenza illi dawn in-nuqqasijiet ma kienux tas-socjeta` B.A.S. Limited innifisha izda tabilhaqq tal-agent taghha, cioe` s-socjeta` konvenuta odjerna li, bhalma rajna, kienet mahtura biex tiehu hsieb il-garr u konsenja tal-merkanzija lejn Malta. Dan jirrizulta mis-segwent i bran mis-sentenza in kwistjoni:-

¹⁴ Matul il-perijodu bejn il-gbir tal-merkanzija u l-konsenja.

“Fid-dawl tar-rizultanzi u tal-konsiderazzjonijiet hawn maghmula, l-Qorti tasal għall-konkluzjoni li d-dewmien fil-garr u l-konsenja tal-apparat in kwistjoni kien ikkawzat mis-socjeta konvenuta permezz tal-agent tagħha, minhabba nuqqas t’organizzazzjoni xierqa, apparti li rrizulta wkoll difett serju fl-operazzjonijiet tiegħu. Certament ma jistax jingħad li jirrizulta li l-agent kellu organizzazzjoni diligenti jew effiċjenti fl-operat tiegħu. Lanqas ma jista’ jingħad li s-socjeat konvenuta jew l-agent tagħha ha l-prekawzjonijiet kollha mehtiega sabiex jiġi evitat id-dewmien in kwistjoni meta damet sabiex irnexxielha tirrorintraċċja il-konsenja mitlufa.”

Is-socjeta` attrici issejjes il-pretensjoni tagħha f’din l-azzjoni għar-rizarciment tal-ammont li giet ikkundannata thallas lil AAK Grech Bros. Limited, fuq din id-dikjarazzjoni maghmula fis-sentenza hawn citata, u tishaq illi din hija prova illi s-socjeta` konvenuta, bhala l-carrier tal-merkanzija mertu tal-kuntratt ta’ garr konkluz bejniethom, kienet responsabbli għad-dewmien fil-konsenja tal-merkanzija a tenur tal-Artikolu 17 tal-Konvenzjoni. Ma ngabitx prova li din is-sentenza giet appellata u effettivament, is-socjeta` konvenuta ma ressqet l-ebda eccezzjoni illi s-sentenza ma tikkostitwixxix *res judicata*. Din is-sentenza, inevitabilment, tagħmel stat ta’ fatt dwar il-kuntratt ta’ garr konkluz bejn AAK Grech Bros Limited u s-socjeta` attrici fil-kawza odjerna, kif ukoll dwar il-materja dwar ir-responsabbilita` għad-danni naxxenti mit-twettiq hazin ta’ dak l-istess kuntratt tal-garr. **Izda bla dubju, ma tista’ tagħmel l-ebda stat fil-konfront tas-socjeta` konvenuta li ma kienetx parti minn dak il-gudikat.**

Dan ifisser illi kuntrarjament għal dak li gie sottomess mill-abbli difensur tas-socjeta` attrici waqt it-trattazzjoni finali, **fil-kawza li għandha quddiemha din il-Qorti, għad għandu jiġi mistharreg u stabbilit jekk effettivament kienx hemm dewmien fit-twettiq tal-konsenja oggett tal-kuntratt ta’ garr partikolari konkluz bejn il-partijiet f’din il-kawza u fl-affermattiv, il-kwistjoni tar-responsabbilita` għal dan id-dewmien. Huwa biss bhala rizultat ta’ dan l-istharrig li jista’ jiġi dikjarat li s-socjeta` konvenuta hi responsabbli tagħmel tajjeb għad-danni sofferti mis-**

socjeta` attrici u mhux minnu li din il-kwistjoni diga` giet deciza bis-sentenza tas-27 ta' Gunju 2017.

Ikkunsidrat;

Dak li ghandu jigi ppruvat fl-ewwel lok ghas-success tat-talbiet attrici, huwa li kien hemm dewmien fil-konsenja kif mahsub fil-Konvenzjoni, skont it-termini tal-kuntratt ta' garr partikolari konkluz bejn il-partijiet kontendenti.

Wara li rat l-atti, il-Qorti tqis li m'hemmx prova illi kien hemm terminu fiss miftiehem specifikatament bejn iz-zewg partijiet f'din il-kawza ghat-twettiq tal-kuntratt tal-garr u ghall-konsenja tal-merkanzija in kwistjoni. Ghalkemm jista' jkun minnu li s-socjeta` attrici kienet ftiehmet mal-klient taghha li l-merkanzija kellha tigi konsenjata b'mod urgenti, mill-provi li ghandha quddiemha l-Qorti ma jirrizultax li s-socjeta` attrici kienet esigiet minghand is-socjeta` konvenuta it-twettiq tal-garr u l-konsenja taht l-istess kundizzjonijiet pattwiti mal-klient taghha. L-unika struzzjoni li jirrizulta li nghatat lis-socjeta` konvenuta dwar iz-zmien tal-konsenja kienet fl-24 ta' Lulju 2014 (Dok. MD1) fejn is-socjeta` attrici talbitha tassigura li l-merkanzija in kwistjoni titghabba fuq it-trailer dak inhar stess biex tingarr lejn Malta, u dan wara li l-merkanzija kienet ilha li giet konsenjata lill-agent tas-socjeta` konvenuta sa mis-17 ta' Lulju 2014.

L-Artikolu 19 tal-Konvenzjoni jipprovdi hekk:-

Delay in delivery shall be said to occur when the goods have not been delivered within the agreed time-limit or when, failing an agreed time-limit, the actual duration of the carriage having regard to the circumstances of the case, and in particular, in the case of partial loads, the time required for making up a complete load in the normal way, exceeds the time it would be reasonable to allow a diligent carrier.

Fir-rigward, intqal:-

“... a forwarder who contracts as a carrier will have the duty of a carrier to exercise reasonable care to deliver the goods within a reasonable time as established in ‘Raphael v. Pickford’. A similar rule applies when acting as an agent since an agent is required to carry out the mandate within a reasonable time. The mere specification of a time for departure or delivery is likely to be treated as an indication of a reasonable time requiring explanation if exceeded, rather than a guarantee.”¹⁵

Ghaldaqstant, dak li ghandu jigi stabbilit jekk il-kuntratt ta’ garr pattwit bejn il-partijiet f’din il-kawza giex imwettaq fi zmien xieraq u ragjonevoli kif mahsub mill-Konvenzjoni.

Il-Qorti wara li qieset il-provi hi tal-fehma li l-kuntratt ta’ garr in kwistjoni ma giex imwettaq fi zmien li, fic-cirkostanzi partikolari tal-kaz, jista’ jitqies li huwa wiehed ragjonevoli. Anke jekk wiehed kellu jeskludi minn dan l-istharrig il-perijodu shih bejn il-5 ta’ Settembru 2014 u t-2 ta’ Ottubru 2014 - cioe` kemm damet is-socjeta` attrici biex tgharraf lill-konvenuta bl-istruzzjonijiet tal-klient taghha dwar jekk il-merkanzija kellhiex tingarr lejn Malta jew le - u jillimita l-istharrig unikament ghall-perijodu bejn id-data tal-konsenja tal-merkanzija mis-socjeta` attrici fid-depozt tal-agent tas-socjeta` konvenuta gewwa l-Belgju fis-17 ta’ Lulju 2014¹⁶, u l-5 ta’ Settembru 2014 meta l-merkanzija giet rintraccjata gewwa l-imhazen tal-agent tas-socjeta` konvenuta gewwa l-Belgju, il-Qorti tqis illi xorta wahda huwa riskontrabbli dewmien mhux ragjonevoli fit-twettiq tal-kuntratt ta’ garr. F’kull kaz, fil-kalkolu taz-zmien ghat-twettiq tal-garr, wiehed irid iqis ukoll il-perijodu ulterjuri ta’ hdax-il gurnata li effettivament il-merkanzija damet biex tingarr mill-Belgju sakemm waslet Malta fit-13 ta’ Ottubru 2014. **Dan kollu, fl-ahjar ipotesi ghas-socjeta` konvenuta, issarraf f’perijodu ta’ wiehed u sittin (61) gurnata ghat-twettiq tal-kuntratt ta’ garr in dizamina li certament, fil-fehma tal-Qorti, m’huwiex dewmien utili fic-cirkostanzi.** Kemm hu hekk, b’applikazzjoni tal-

¹⁵ *Freight Forwarding and Multimodal Transport Contracts* (Second Ed. 2012) – David A. Glass - 2.291.

¹⁶ Ma jista’ jkun hemm ebda dubju li effettivament, il-pallet bil-merkanzija in kwistjoni ttiehed taht il-kustodja tal-agent fis-17 ta’ Lulju 2014, Dok. MD2.

Artikolu 20 tal-Konvenzjoni, is-socjeta` attrici kellha l-ghazla li tittratta l-merkanzija bhala mitlufa (*total loss*) galadarba din damet iktar minn sittin gurnata biex tigi konsenjata.

Ikkunsidrat;

L-Artikolu 17.1 tal-Konvenzjoni jipprovdi :-

1. The carrier shall be liable for the total or partial loss of the goods and for damage thereto occurring between the time when he takes over the goods and the time of delivery, as well as for any delay in delivery. [enfasi tal-Qorti]

Filwaqt li minn dan hu ovvju li r-responsabbilita` ghad-dewmien fil-konsenja hija esklussivament tal-*carrier*, l-Artikolu 18(1) tal-Konvenzjoni jaghmilha car illi l-oneru tal-prova illi t-trasportatur m'huwiex responsabbli ghall-hsara jew telf tal-merkanzija, huwa mixhut fuq l-istess trasportatur¹⁷: *“the burden of proving that loss, damage or delay was due to one of the causes specified in article 17, paragraph 2, shall rest upon the carrier”*. Dan ifisser illi s-socjeta` konvenuta jehtigilha tressaq provi sodisfacjenti illi d-dewmien fil-konsenja tal-merkanzija sehh minhabba wahda mic-cirkostanzi prospettati fis-subartikolu (2) tal-Artikolu 17 fejn il-Konvenzjoni, bhal kull ligi ohra, tahseb ukoll ghall-ezoneru mir-responsabbilita` tat-trasportatur f'kaz li t-telf, dannu jew dewmien ikun il-konsegwenza tal-htija jew negligenza tad-danneggjat jew ta' cirkostanzi imprevedibbli u inevitabli.

Dan jistipola:-

2. The carrier shall, however, be relieved of liability if the loss, damage or delay was caused by the wrongful act or neglect of the claimant, by the instructions of the claimant given otherwise than as the result of a wrongful act or neglect on the part of

¹⁷ Ara sentenza **Charles Borg noe vs Francis Vella et noe et**, deciza mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili fil-31 ta' Jannar 2003.

the carrier, by inherent vice of the goods or through circumstances which the carrier could not avoid and the consequences of which he was unable to prevent.

Meqjus illi mill-atti jirrizulta li effettivament, il-merkanzija waslet Malta biss hdax-il gurnata wara li effettivament insabet fil-mahzen tal-agent tas-socjeta` konvenuta fil-Belgju¹⁸, huwa indiskuss illi d-dewmien komplessiv fil-konsenja tal-merkanzija huwa wiehed ferm esagerat ghat-twettiq tal-kuntratt ta' garr u illi konsegwentement, is-socjeta` konvenuta ghandha titqies li hija responsabbli ghad-danni kkagonati minn dan id-dewmien sakemm ma tressaqx prova li d-dewmien kien attribwibbli lil xi wahda mic-cirkostanzi prospettati mis-subinciz (2) tal-Artikolu 17 tal-Konvenzjoni.

Il-Prim'Awla tal-Qorti Civili fis-sentenza taghha fl-ismijiet **Thomas Smith Insurance Agency Limited noe vs MD Trucking Limited et**, deciza fit-18 ta' Frar 2004, riteniet hekk in materja:-

“Skond il-gurista Jan Ramburg (“The Law of Carriage of Goods: Attempts of Harmonization” - 9E.T.L. 1974), il-bazi ta' responsabbilta' enuncjata fis-CMR mhix eskluza billi dak li ikun agixxa diligentament, izda hemm oneru akbar mixhut fuq it-trasportatur, li jrid jiehu l-mezzi kollha biex jevita kull hsara jew serq. L-awtur S. Zamara (“Carrier Liability” Am. J. of Comp Law 1975) jghid li “the courts have been reluctant to admit as a defense that the carrier has simply not been negligent. Instead, they place a heavy burden on the carrier to show specifically how the unavoidable circumstance caused the loss”.

L-awtur David Glass, fil-ktieb **The Divided Heart of the CMR Convention**¹⁹ jirritjeni:-

“The carrier cannot hope, simply by showing that ordinary care was taken, to escape liability. He must show that in respect of the particular loss or damage, no failing on

¹⁸ Ara fol. 10 u fol. 139.

¹⁹ 1979.

his part could have contributed to it. It follows that a high degree of proof is required on his part, normally by proving the actual cause and showing how it arose with no fault on his part.” [enfasi tal-Qorti]

Huwa pacifiku li l-grad ta' diligenza rikjesta f'kazijiet simili mit-trasportatur hu wiehed gravi tant illi jinghad li jrid jintwera li c-cirkostanzi kienu straordinarji tant li jirrenduha impossibbli lit-trasportatur li jimpedixxi l-event dannuz anke bl-uzu ta' grad gholi ta' diligenza: *“L-essenza tad-difiza hija l-imprevedibilita' u l-inevitabilita.”*²⁰

Ikkunsidrat;

Illi effettivament, fit-tielet eccezzjoni fir-Risposta taghha, is-socjeta` konvenuta tichad li hija kienet negligenti u mbaghad, fis-sitt eccezzjoni tikkontendi li s-socjeta` attrici ghandha tbatu hija stess id-danni li giet ikkundannata thallas bis-sahha tas-sentenza tas-27 ta' Gunju 2017, minhabba li hija kienet negligenti meta:-

- a). *huma [recte. “hija”] wasslu l-merkanzija u hallewh fil-post il-hazin gewwa l-istabbiliment, fejn inter alia hallew il-merkanzija f'ufficini minflok fil-warehouse bil-konsegwenza li l-istess merkanzija ma gietx registrata/tracjata;*
- b). *il-merkanzija in kwistjoni ma kellha ebda marki, sinjali distintivi kif jidher fid-dokument hawn anness u mmarkat Dok C u Dok D;*

M'huwiex kontestat illi l-merkanzija destinata ghall-klient tas-socjeta` attrici giet effettivament konsenjata mis-socjeta` attrici²¹ lill-agent tas-socjeta` konvenuta fis-17 ta' Lulju 2014 : kif rajna, il-kontestazzjoni tas-socjeta` konvenuta hi li l-merkanzija ghalkemm giet konsenjata fl-istabbiliment tal-agent taghha gewwa l-Belgju, giet konsenjata f'parti tal-mahzen fejn mhux suppost isiru konsenji ta' merkanzija, kif

²⁰ **Farrugia v. Gatt noe**, deciza mill-Qorti tal-Kummerc, 16.1.1984.

²¹ Tramite l-agent taghha Bas Transport and Logistics BV.

ukoll li l-pallett ma kienx immarkat b' mod li seta' jigi identifikat id-destinatarju jew l-indirizz tal-konsenja gewwa Malta, dan ma setax jigi identifikat.

Kwantu ghall-allegazzjoni li l-pallet in kwistjoni gie konsenjat f' post hazin, il-Qorti ma tqisx li din giet sodisfacjentement konfortata mill-provi. Ma jirrizultax mill-iskambju ta' korrisondenza bejn is-socjeta` konvenuta u l-agent taghha stess gewwa l-Belgju, illi l-pallet in kwistjoni kien gie konsenjat f' post fejn mhux suppost isiru l-konsenji. Imkien ma gie allegat li l-indirizz tad-destinatarju, ossia l-agent, kif indikat fuq in-nota tal-konsenja, kien l-indirizz hazin jew li l-merkanzija giet konsenjata f'indirizz iehor minflok dak indikat fuq id-dokument. Il-Qorti tosserva illi l-indirizz tal-agent tas-socjeta` konvenuta indikat fl-*e-mail* mibghut lis-socjeta` attrici²² huwa effettivament l-istess indirizz li jinsab indikat fin-nota tal-konsenja²³, cioe` : Bijkhoevelaan 18, B 2110 Wijnegem, Belgium.

Jinghad fir-rigward:-

*“The carrier delivers the goods when custody and control of the goods passes from the carrier to the right person, the designated consignee, in the right place”.*²⁴

Imbaghad, f'dan l-istess *e-mail* jinghad, testwalment, li « *the pallet was unloaded in our workshop as there was no indication on paperwork that it was for Malta* »: imkien ma ntqal f'din il-korrisondenza illi l-pallet ma nstabx ghaliex dan gie tabilhaqq konsenjat bi zball fil-*workshop*, garaxx jew f' post iehor mhux indikat, jew illi kien xi 'mekkanik' li accetta u ffirmja ghall-konsenja²⁵.

²² Fol. 134, Doc. 1.

²³ Dok. MD2.

²⁴ David A. Glass: **Freight Forwarding and Multimodal Transport Contracts** (Second Ed. 2012) – 1.90. Fir-rigward ta' '*the right place*' intqal: "*Not, therefore, to an alleged agent of the consignee who was not authorized to take delivery*": OGH 12.9.2002 (2004) 34 E.T.L. 674.

²⁵ Kif sottomess mill-abbli difensur tas-socjeta` konvenuta waqt it-trattazzjoni finali. Il-kelma "mekkanik" giet imsemmija biss minn Nicholas Xerxen fix-xhieda tieghu u ma jirrizultax mill-korrisondenza skambjata mal-agent Belgjan.

Ghaldaqstant, il-Qorti ma taqbilx li s-socjeta` konvenuta rnexxielha tipprova li d-dewmien kien dovut ghall-konsenja tal-pallet f'indirizz hazin jew f'post differenti minn dak miftiehem jew indikat u kwindi *“by the wrongful act or neglect of the claimant, by the instructions of the claimant”*.

Ikkunsidrat;

Illi s-socjeta` konvenuta tikkontendi ulterjorment illi f'dan il-kaz huwa ravvizabbli nuqqas da parti tas-socjeta` attrici fl-indikazzjoni li kellha ssir fuq il-merkanzija soggetta ghall-garr, meta din giet konsenjata lill-agent tas-socjeta` konvenuta gewwa l-Belgju: il-Qorti fehmet illi s-socjeta` konvenuta tichad ir-responsabbilita` taghha ghat-twettiq tal-obbligi taghha taht il-Konvenzjoni proprju ghaliex id-dewmien fil-konsenja tal-merkanzija huwa dovut ghal dan in-nuqqas.

Il-Qorti fliet il-provi u fehmet li filwaqt li hu minnu li l-pallet tal-merkanzija destinata lis-socjeta` attrici gie effettivament konsenjat fil-kustodja tal-agent tas-socjeta` konvenuta fis-17 ta' Lulju 2014, l-istess agent innega li dan il-pallet gie hekk konsenjat lilu u kien biss fil-5 ta' Settembru 2014 li l-pallet gie rintraccjat fl-istabbiliment tieghu. Izda jirrizulta wkoll mill-provi, senjatament l-iskambju ta' korrispondenza bejn dan l-agent u s-socjeta` konvenuta²⁶, illi dan il-pallet ma nstabx **ghaliex ma kienx gie indikat fin-nota tal-konsenja (“paperwork”) li kien destinat ghal indirizz f'Malta. Infatti, l-uniku indirizz indikat fin-nota tal-konsenja (apparti l-indirizz tal-ispeditur ITW Welding Products BV) huwa dak tal-agent innifsu Corneel Geerts, li gie indikat bhala d-destinatarju.** Effettivament il-pallet gie konsenjat f'dan l-istess indirizz u baqa' hemm. Huwa minnu li fil-parti tad-dokument intestat *“Convention particulieres”*²⁷ hemm indikat l-ismijiet *“AAK Grech Bros”* u *“B.A.S. Ltd”*, izda la gie indikat l-indirizz tagghom gewwa Malta wisq inqas li huma d-destinatarji finali tal-konsenja.

²⁶ Dok. 3 a fol. 137.

²⁷ *Special agreements*.

Dan diversament min-nota ta' konsenja²⁸ mahruġa²⁹ fuq bazi *ex works* fid-9 ta' Ottubru 2014 għall-fini tal-garr u konsenja tal-istess pallet **wara** li dan gie rintraccjat fil-mahzen tal-agent tas-socjeta` konvenuta: din in-nota tindika kjament it-tagħrif kollu meħtieġ mill-Artikolu 4 tal-Konvenzjoni u b' mod partikolari tindika l-ispeditur, il-*carrier* u d-destinatarju finali (bħala AAK Grech Bros Limited), kif ukoll tindika li l-konsenja kellha ssir f'Malta. Fil-fatt il-konsenja giet Malta bis-sahha ta' din it-tieni nota ta' konsenja u mhux bis-sahha tal-ewwel wahda mahruġa mill-ispeditur fis-16 ta' Lulju 2014³⁰.

B'zieda ma' dan, kif sewwa qalet is-socjeta` konvenuta, jirrizulta wkoll illi la l-indirizz u lanqas l-isem tad-destinatarju ma kienu indikati fuq il-pallett innifsu. Inoltre, u fuq kollox, il-Qorti tosserva li ma kienx hemm indikat in-numru tan-nota tal-konsenja fuq il-pallet.

Fost id-dispozizzjonijiet rilevanti tal-Konvenzjoni, insibu l-Artikoli 4,7, 8, 9, 17 u 18. L-Artikolu 6(e) u (g) tal-Konvenzjoni jistipola li n-nota tal-konsenja għandha tindika l-isem tal-konsenjarju u l-indirizz tiegħu kif ukoll il-marki partikolari u n-numru tal-merkanzija, tant illi f'kaz tan-nuqqas ta' kjarezza jew korrettezza tal-indikazzjoni fin-nota ta' konsenja ta' dawn iz-zewġ partikolaritajiet (fost ohrajn), l-ispeditur ikun responsabbli għall-ispejjeż kollha kif ukoll telf u hsara sofferti mill-*carrier*.

Il-Qorti tqis li fin-nuqqas ta' indikazzjoni sija fuq in-nota tal-konsenja u sija wkoll fuq il-pallet tal-merkanzija, tal-indirizz u l-pajjiz li fih kellu jigi konsenjat il-pallet lid-destinatarju finali, dawn id-dettalji ma setgħux kienu magħrufin lill-agent tas-socjeta` konvenuta li ha l-kustodja tal-pallet ikkonsenjat fis-17 ta' Lulju 2014, sakemm ma jagħmilx verifiki ulterjuri. Fil-kaz in dizamina, l-ispeditur tal-merkanzija lis-socjeta` konvenuta tramite l-agent tagħha fil-Belġju, hija d-ditta ITW Welding Products BV li, bħala l-fornitur tal-merkanzija, kellha allura r-responsabbilita` illi timmarka l-pallet bil-merkanzija minnha spedit b' mod car li jista' jingħaraf ta' min kien u fejn kien

²⁸ *Lettre de voiture*.

²⁹ Fol. 143 – Doc. 9.

³⁰ Dok. MD2.

destinata, kif ukoll bin-numru korrispondenti ghan-numru tan-nota tal-konsenja. Evidentement, dan m'ghamlitux, bhalma naqset ukoll milli tirredigi n-nota tal-konsenja bid-dettalji mehtiega dwar l-indirizz tal-konsenjatarju.

David Glass, fir-rigward, jikteb hekk:-

*“The content of many of the matters specified can be supplied only by the sender. If his failure to do so or to do so accurately causes loss to the carrier, the sender will be liable under Article 7.”*³¹

Dan in-nuqqas, fil-fehma tal-Qorti, wasslet ghad-diffikolta` riskontrata mill-agent tas-socjeta` konvenuta gewwa l-Belgju fl-identifikazzjoni u konsegwentement, fl-ispedizzjoni tal-istess pallet lid-destinatarju ossia lis-socjeta` attrici jew il-klient taghha.

Madanakollu, ghandu jigi mfakkar li r-relazzjoni kuntrattwali naxxenti mill-kuntratt tal-garr mertu ta' din il-kawza, tezisti biss bejn is-socjeta` B.A.S. Limited u s-socjeta` konvenuta. Skont l-Artikolu 4 tal-Konvenzjoni, in-nuqqas, telf jew l-irregolarita` tan-nota tal-konsenja ma tincidi bl-ebda mod fuq il-validita` jew l-ezistenza tal-kuntratt tal-garr. Ghalhekk - minkejja li n-nuqqas ta' immarkar idoneju tal-merkanzija u tal-partikolaritajiet mehtiega fuq in-nota tal-konsenja, kien tal-ispeditur ITW Welding Products BV³² – hija biss is-socjeta` konvenuta bhala l-carrier ghall-fini ta' dan il-kuntratt ta' garr partikolari, li hija responsabbli di fronte ghas-socjeta` attrici. **Huwa car minn qari tal-Artikolu 7 li l-carrier m'huwiex ezonerat mir-responsabbilita` tieghu taht il-Konvenzjoni ghall-hsara, telf jew dewmien fil-konsenja u garr tal-merkanzija, minhabba biss l-irregolarita` tan-nota tal-konsenja, ghalkemm evidentement jinghata dritt ta' rivalsa kontra l-ispeditur.** Tant hu hekk, l-Artikolu 7 jipprovdi:

³¹**Freight Forwarding and Multimodal Transport Contracts** – David A. Glass – 2nd Ed 2012 – 1.33.

³² Li mieghu kellha kuntatt biss is-socjeta` attrici li kienet hi li hadet hsieb li l-pallett jigi spedit lill-agent tas-socjeta` konvenuta ghall-garr lejn Malta.

“The sender shall be responsible for all expenses, loss and damage sustained by the carrier by reason of the inaccuracy or inadequacy of: (a) The particulars specified in article 6, paragraph 1, (b), (d), (e), (f), (g), (h) and (j);”

Illi ghandu jinghad illi “*the carrier may plead the conduct of the sender or consignee, whether he be the claimant or not unless, it has been held, the wrongful act or neglect in question is not attributable to the actual claimant*”.³³ [enfasi tal-Qorti]

Izda fil-kaz in dizamina, mhux talli n-nuqqas fl-indikazzjonijiet fin-nota tal-konsenja mhumiex tas-socjeta` attrici – li mhijiex l-ispeditur – talli mill-provi ma jirrizulta bl-ebda mod illi hija, bhala l-claimant f`din l-azzjoni, agixxiet b`negligenza jew mxiet b`mod li kkguna d-dewmien li gie effettivament riskontrat fit-twettiq tal-kuntratt ta` garr u l-konsenja tal-merkanzija. Is-socjeta` konvenuta ma rnexxilhiex turi li d-dewmien fil-konsenja kien dovut ghal “*a wrongful act or neglect of the claimant*”: ghall-kuntrarju, il-provi juru li s-socjeta` attrici kienet qed tfittex taghrif dwar il-konsenja tal-merkanzija sa mit-30 ta` Lulju 2014³⁴ sabiex jigi stabbilit jekk il-konsenja effettivament waslitx ghand l-agent tas-socjeta` konvenuta gewwa l-Belgju, u kienet ukoll interpellat lis-socjeta` konvenuta bil-miktub dwar id-dewmien permezz ta` ittra legali spedita fis-16 ta` Awwissu 2014³⁵. Kien biss fil-5 ta` Settembru 2014 li giet mgharrfa mis-socjeta` konvenuta illi l-pallet kien instab³⁶.

F`kull kaz, il-Qorti tqis li ghandha tosserva wkoll illi ai termini tal-Artikolu 8 tal-Konvenzjoni, jispetta **unikament** lit-trasportatur biex, kif jiehu l-kustodja tal-merkanzija, jivverifika l-korrettezza *inter alia* tad-dettalji indikati fin-nota tal-konsenja relattiva kwantu ghan-numru tal-pallets **u l-marki u n-numri taghhom**. Kif diga` stabbilit, fil-kaz in dizamina l-pallett in kwistjoni ma fiha l-ebda indikazzjoni kwalsiasi tan-numru tan-nota tal-konsenja relattiva, bhalma fiha lanqas l-indirizz jew l-isem tad-destinatarju. Il-Qorti rat ukoll ir-ritratti tal-pallet li gew esebiti fl-atti u

³³ OLG Hamburg 31.3.1994, TranspR. 1995.245. – citat f`**Freight Forwarding and Multimodal Transport Contracts**, *supra*, 1.94.

³⁴ Affidavit Mario Debono.

³⁵ Dok. MD4, fol. 93.

³⁶ Email a fol. 107.

jirrizulta, effettivament, li ebda wiehed min-numri indikati fuq il-pallet in kwistjoni ma jaqbel man-numru tan-nota tal-konsenja. L-indikazzjoni tal-indirizz tad-destinatarju hija wkoll nieqsa min-nota tal-konsenja.

Applikat dan kollu għall-fatt illi l-agent tas-socjeta` konvenuta ma setax jidentifika l-pallet in kwistjoni u għaddew diversi gimghat qabel dan gie rintracat fil-mahzen tieghu, għall-Qorti dan ma jistax hlief ifisser li meta l-agent tas-socjeta` konvenuta ha l-kustodja tal-merkanzija, huwa mhux biss naqas milli jivverifika l-korrettezza tan-numru u l-marki fuq il-pallett, izda naqas ukoll milli jagħmel rizerva speċjali fin-nota tal-konsenja. Dan qed jinghad għaliex fin-nuqqas ta' xi rizerva partikolari li tkun giet indikata mit-trasportatur mal-konsenja fuq l-istess nota tal-konsenja, il-Konvenzjoni tohloq **presunzjoni li l-konsenja tal-merkanzija lill-carrier li l-merkanzija u n-numri indikati fuq il-pakkeggjar tagħha fil-mument tal-konsenja, tqabblu ma' dawk li gew dikjarati fuq in-nota tal-konsenja relattiva** – purche` ovvjament, il-kuntrarju ma jigix ippruvat. Fil-kaz in dizamina, in-nota tal-konsenja tindika illi kien hemm *clean receipt* da parti tal-agent tas-socjeta` konvenuta li fil-fehma tal-Qorti, ifisser ukoll illi ma twettqux il-verifiki li ai termini tal-Konvenzjoni, kienu jispettaw lit-trasportatur.

*“The carrier’s obligation under Article 8 to check the goods must be read with Article 9, which assumes that the duty has been performed and, on that basis, establishes a presumption that the goods have been received by the carrier in the quantity and condition stated in the consignment note. ... If the carrier fails to make the checks required by Article 8, that is not per se a breach of the contract of carriage for which he is liable to the sender. **Nonetheless, there may be consequences adverse to the carrier in the form of lost opportunities.***

...

*First, the presumption established by Article 9 operates whether the carrier has made the checks or not. **Thus, he may have lost an opportunity to safeguard his position, for example, by noting defects in the apparent condition of the goods (Article 8.1(b)) or entering reservations (Article 8.2).** Secondly, if a consequence of his failure to*

check is a failure to discover deterioration in the goods, which might have been averted, he may be liable for that deterioration.”³⁷

Il-Qorti tqis li dan il-hsieb huwa ugwalment applikabli f’kaz li n-nuqqas tal-verifiki da parti tal-*carrier* isarraf f’dewmien mhux ragjonevoli fit-twettiq tal-kuntratt ta’ garr u konsenja, bhalma effettivament sehh fil-kaz in dizamina. Stabbilit li s-socjeta` konvenuta naqset, dan iwassal ukoll ghat-thaddim tas-subinciz (2) tal-Artikolu 9, ghaliex fin-nuqqas ta’ indikazzjoni ta’ rizervi specifici da parti tat-trasportatur fin-nota tal-konsenja, issib riskontru **l-presunzjoni li fil-mument tat-tehid tal-kustodja tal-merkanzija, in-numru indikat fuq il-merkanzija jikkorrispondi mad-dikjarazzjoni relattiva fuq in-nota tal-konsenja.**

“Although the carrier is only required by Article 8 to check the matters stated, the inference of Article 9 is that he is expected to mention his findings in the consignment note ... it is to the note that reference will be made if a dispute over the quantity or condition of the goods arises later.”³⁸

Ikkunsidrat;

Izda l-Qorti tqis illi ghandu jigi kkunsidrat ukoll il-fatt illi skont kif prospettat fis-subinciz (f) tal-Artikolu 17.4 tal-Konvenzjoni, l-“*insufficiency or inadequacy of marks or numbers on the packages*” huwa meqjus bhala *a special risk* li jehles lill-*carrier* mir-responsabbilita` tieghu ghal kull hsara jew telf ikkagonat bhala rizultat ta’ dan in-nuqqas, fost cirkostanzi ohrajn specificatament elenkati fl-imsemmi Artikolu 17.4. F’kaz li ssib riskontru wahda minn dawn ic-cirkostanzi, l-Artikolu 18.2 johloq presunzjoni illi dan ir-riskju specjali kien effettivament il-kagun tat-telf jew hsara, bla hsara ghall-jedd tal-*claimant* li jressaq prova kuntrarja.

³⁷ *Freight Forwarding and Multimodal Transport Contracts, supra* – 1.37 u 1.38.

³⁸ *Freight Forwarding and Multimodal Transport Contracts, supra*, 1.41.

Madanakollu, hija l-fehma tal-Qorti li s-socjeta` konvenuta ma sehhilhiex tressaq provi sufficjenti biex tavalla ruhha minn din id-difiza u tinheles mir-responsabbilita` taghha di fronte ghas-socjeta` attrici. Dan qed jinghad ghaliex filwaqt li huwa minnu illi l-*insufficiency or inadequacy of marks or numbers* fuq il-pallet in kwistjoni huwa mahsub bhala *a special risk* kif mahsub mill-Artikolu 17.4(f), fil-kaz in dizamina hemm provi sodisfacjenti li juri illi d-dewmien ma kienx, talanqas in parte, dovut ghan-nuqqas fl-indikazzjoni tal-marki jew numri fuq il-pallet in kwistjoni³⁹ izda kien attribwibbli “*to a breach of the carrier’s residual duty of care as regards the way in which the carrier did or not respond to the incidence of the special risk*”⁴⁰. Dan ghaliex:-

“The carrier shall not be entitled to claim the benefit of article 17, paragraph 4 (f), unless he proves that all steps normally incumbent on him in the circumstances were taken and that he complied with any special instructions issued to him.”

Ma jirrizulta bl-ebda mod mill-provi li ghandha quddiemha l-Qorti, li l-agent tas-socjeta` konvenuta, rinfaccjat b’dawn in-nuqqasijiet li rrendew it-twettiq tal-kuntratt ta’ garr u l-konsenja wiehed difficli, ghamel imqar tentattiv sabiex jikseb l-istruzzjonijiet tal-ispeditur tal-merkanzija dwar il-konsenja⁴¹, kif del resto kien obligat jaghmel taht l-Artikolu 14 tal-Konvenzjoni⁴². Jigi osservat illi l-isem tal-ispeditur, ossia fornitur, kien espressament indikat sija fin-nota tal-konsenja u sija wkoll fuq il-pallet u ghalhekk ma seta’ kien hemm l-ebda impediment li jigu verifikati d-dettalji neqsin permezz ta’ kuntatt mal-istess fornitur. Ghall-kuntrarju, kollox jindika li meta l-merkanzija giet konsenjata lis-socjeta` konvenuta tramite l-agent

³⁹ The claimant shall, however, be entitled to prove that the loss or damage was not, in fact, attributable either wholly or partly to one of these risks. (Art. 18.2 tal-Konvenzjoni).

⁴⁰ 1.120.

⁴¹ ITW Welding Products NV.

⁴² Dan l-Artikolu jittratta l-obbligu tal-carrier f’cirkostanzi li fihom it-twettiq tal-konsenja skont it-termini tal-kuntratt jew tal-Konvenzjoni ma jkunx possibbli. In propositu, jinsab ritenut: “... *if an obstacle to performance occurs, the carrier may be obliged to seek and obey instructions from the person entitled to dispose of the goods in accordance with Article 12. The carrier must ask for instructions within a reasonable time... If the carrier is in breach of this obligation, it is assumed that the carrier is liable but the basis of that liability is not clear. It appears that, if the breach causes loss, damage or delay to the goods prior to delivery at destination, the carrier’s liability is governed by Article 17*” - **Freight Forwarding and Multimodal Transport Contracts**, *supra*, 1.65 u 1.66.

taghha, **hi ma ghamlet assolutament xejn biex tassigura li l-konsenja tigi mwettqa billi taghmel kuntatt u tikseb l-istruzzjonijiet tal-ispeditur, tant illi telqet il-merkanzija f'parti mill-imhazen taghha sakemm din giet identifikata fl-4 ta' Settembru 2014.**

Barra minn hekk, il-Qorti fehmet li l-ewwel darba li s-socjeta` konvenuta talbet li jsiru xi indagni dwar il-konsenja tal-merkanzija fil-kustodja tal-agent taghha, kien fl-4 ta' Settembru 2014: m'hemm xejn fil-provi u d-dokumenti esebiti in atti li juri illi qabel din id-data hija ghamlet xi tfittxija jew talbet li jsiru indagnijiet dwar il-konsenja tal-merkanzija li kienet ilha taf sa mill-24 ta' Lulju 2014 li din twasslet ghand l-agent taghha fis-17 ta' Lulju 2014. Fuq kollox, jirrizulta illi **l-ewwel darba li mill-atti jirrizulta li s-socjeta` konvenuta gharrfet lill-agent taghha li l-isem tad-destinatarju huwa AAK Grech Bros. Limited u li l-ispedizzjoni kellha ssir gewwa Malta, kien proprju fl-4 ta' Settembru 2014, iktar minn xahar u nofs wara l-agent taghha ha l-kustodja tal-konsenja ta' merkanzija in kwistjoni.**

Dan kollu jwassal lill-Qorti biex tqis illi d-dewmien fit-twettiq tal-kuntratt ta' garr in dizamina huwa dovut ghan-nuqqasijiet tas-socjeta` konvenuta u tal-agent taghha, li naqsu b'mod manifest milli juru li ttiehdu l-passi kollha normalment mistennija fic-cirkostanzi minn *carrier* responsabbli meta gew rinfaccjati b'diffikolta` li setghet facilment twassal ghal dewmien fit-twettiq tal-kontratt. Dan ifisser ukoll, indubbjament, li d-dewmien ma kienx wiehed inevitabbli ghaliex bit-thaddim ta' diligenza u ghaqal ordinarju, kif ukoll b'osservanza tal-obbligi imposti mill-Konvenzjoni fuq il-*carrier*, id-dewmien kollu li wassal biex il-merkanzija damet mahzuna inutilment ghal diversi gimghat fil-mahzen tal-agent tas-socjeta` konvenuta, seta' jigi evitat. Is-socjeta` konvenuta naqset milli turi li mxiet b'*utmost care* u li ghamlet dak kollu mistenni minn trasportatur ghaqli u prudenti biex igorr il-merkanzia u jwettaq il-konsenja fi zmien utli.

L-awtur Malcolm A. Clarke, f'International Carriage of Goods by Road CMR⁴³
jghid hekk:-

“For the defence of unavoidable circumstances, as the name suggests, the evidence must disclose a cause that was the unavoidable cause of the loss, damage or delay. At first sight, the description of the defence suggests loss, damage or delay which could not have been avoided by the carrier, something quite literally, inevitable. However, in England, the defence of unavoidable circumstance is not read literally. It does not require absurd or extravagant measures of the carrier, but that the circumstances causing loss, damage or delay could not be avoided by the exercise of “utmost care” on the part of the carrier.”

Imbaghad, dwar il-htiega tal-ezercizzju ta' *utmost care* fil-kuntest tal-provvedimenti tal-Artikolu 17.2 , l-istess awtur jikteb hekk:-

*“Utmost care is “a standard which is somewhere between, on the one hand, a requirement to take every conceivable precaution, however extreme, within the limits of the law and, on the other hand, a duty to do no more than act reasonably in accordance with current practice”. **The carrier’s duty extends not only to avoiding the incidents which are the initial cause of the loss etc. but also to mitigating the effect of loss etc. once it has been caused.**”⁴⁴ [enfasi tal-Qorti]*

Il-Qorti ma thossx li s-socjeta` konvenuta m'exxilha tipprova li ma kienetx negligenti fit-twettiq tal-kuntratt ta' garr in kwistjoni u ma gabet l-ebda prova li d-dewmien kien dovut ghal *a wrongful act of the claimant*, li ghamlet dak kollu possibbli biex tnaqqas l-effetti tad-dewmien, jew prova ohra li tista' tezentaha minn xi responsabbilita` ghad-dewmien u ghad-danni li soffriet is-socjeta` attrici bhala rizultat ta' dan id-dewmien.

Ikkunsidrat;

⁴³ 2nd Edition p. 355.

⁴⁴ **Contracts of Carriage by Land and Air** [2014 Ed.], Malcolm A. Clarke, David Yates. [1.98, p. 42].

Illi ghalkemm id-difiza prospettata fl-Artiklu 29 tal-Konvenzjoni ma gietx eccepita specifikament mis-socjeta` konvenuta fir-Risposta taghha, il-Qorti tikkunsidra wkoll illi r-responsabbilita` taghha ma tistax titqies fil-limiti tal-Konvenzjoni skont kif mahsub fl-Artikolu 23.5 tal-istess Konvenzjoni⁴⁵ li jillimita l-kumpens fil-kaz ta' dewmien ghall-ispejjez tal-garr⁴⁶. Dan qed jinghad ghaliex applikati l-konsiderazzjonijiet appena maghmula, ghall-Qorti huwa ravvizabbli fil-mod kif imxiet is-socjeta` konvenuta fil-kuntratt ta' garr konkluz mas-socjeta` attrici, il-wilful *misconduct* prospettat mill-imsemmi Artikolu 29. Dan jipprovdi:-

*1. The carrier shall not be entitled to avail himself of the provisions of this chapter which exclude or limit his liability or which shift the burden of proof if the damage was caused by his wilful misconduct or by such default on his part as, in accordance with the law of the court or tribunal seised of the case, is considered as equivalent to wilful misconduct.*⁴⁷

Il-principji regolanti tal-Artikolu 29 tal-Konvenzjoni gew imfissrin b'mod ormai pacifiku fil-gurisprudenza in tema. Jinsab ritenut⁴⁸ illi *wilful misconduct* huwa:-

"an act is wilful when the person charged had a conscious intent to do or omit during the act from which harm results, or an intentional omission of a manifest duty" ("Outlook Store Inc. -vs- Cardinal Air Services", New York Civil Court (USA), November 1970, No. 352). ... "To be guilty of wilful misconduct the person concerned must appreciate that he is acting wrongfully, or is wrongfully omitting to act and yet persists in so acting or omitting to act regardless of the consequences, or acts or

⁴⁵ 23.1. When, under the provisions of this Convention, a carrier is liable for compensation in respect of total or partial loss of goods, such compensation shall be calculated by reference to the value of the goods at the place and time at which they were accepted for carriage.

⁴⁶ In the case of delay if the claimant proves that damage has resulted therefrom the carrier shall pay compensation for such damage not exceeding the carriage charges.

⁴⁷ 29.2. The same provision shall apply if the wilful misconduct or default is committed by the agents or servants of the carrier or by any other persons of whose services he makes use for the performance of the carriage, when such agents, servants or other persons are acting within the scope of their employment.

⁴⁸ **Atlas Insurance Agency Limited noe v. Express Trailers Limited**, Appell Civili deciz 18.5.2005.

omits to act with reckless indifference as to what the result must be" (Horabin -vs-British Overseas Airways Corporation, 1952)".

Hu generalment accettat li l-kuncett ta' *wilful misconduct* huwa ekwiparabbli mal-fatt doluz, li huwa kuncett li jmur ferm oltre mill-mera negligenza u traskuragni: kemm hu hekk jinsab ritenut illi ghall-prova ta' *wilful misconduct* jehtieg li jintwera li n-negligenza tkun wahda grossolana (*gross negligence* jew *culpa lata*). Il-prova fir-rigward tispetta unikament lill-*claimant* f'dan il-kaz bhala l-*"parti avversa fil-litigazzjoni u mhux mill-vettural imharrek."*⁴⁹ Dan ifisser illi ma jinkombix fuq is-socjeta` konvenuta biex tressaq provi biex teskolpa ruhha.

Dan il-kuncett ta' "*wilful misconduct*" u t-tifsira taghha fil-kuntest Malti, gew mistharrga dettaljatament mill-Qorti tal-Appell fis-sentenza **Bowman noe v. Mizzi noe et**, deciza fit-28 ta' Novembru 2008, fejn waslet ghas-segwenti konkluzjoni:-

"27. Fid-dawl ta' dak li ntqal sa issa, din il-Qorti jidhrilha li l-kuncett ta' wilful misconduct jimplika konsapevolezza ta' ghemil hazin li jmur oltre minn semplici negligenza jew anke minn negligenza grassa. Fil-fehma tal-Qorti jkun hemm "misconduct" meta persuna taghmel, jew tonqos li taghmel, xi haga, bi ksur ta' xi dmir impost fuqha bil-ligi, jew bi ksur ta' xi dmir derivanti minn kuntratt maghmul skond il-ligi, billi, fis-sens ta' l-Artikolu 992 tal-Kodici Civili, tali kuntratt ghandu s-sahha ta' ligi ghal partijiet kontraenti.

"Biex "misconduct" bhal din tkun tista' tikkwalifika bhala "wilful" evidentement huwa rikjest l-element soggettiv, u cioe` l-konsapevolezza mill-volonta` tal-persuna li tkun qiegħda hekk tagixxi. Ghalhekk fil-hsieb ta' din il-Qorti, il-frazi "wilful misconduct" tirreferi ghal:

"(1) meta persuna taghmel, jew tonqos li taghmel, xi haga, b'gharfien shih li hija qiegħda malizjozament tikser xi dmir impost fuqha bil-ligi, jew

⁴⁹ **Atlas Insurance Agency noe v. Express Trailers Limited**, *supra*.

“(2) *meta persuna tagixxi "recklessly" jigifieri bla ebda kont ta' xejn, izda bil-konsapevolezza li dak l-agir taghha x'aktarx jista' jikkawza hsara, izda hija ma jimportahiex jekk dik il-hsara ssirx jew le. F'dan il-kaz din il-persuna tkun fi stat ta' malafede ghax hija tkun konxja li qieghda tiehu riskju li r-raguni tiddettalha li hija m'ghandhiex tiehu. Huwa proprju f'dan is-sinifikat li l-frazi "wilful misconduct" li tissemma' fil-Konvenzjoni tas-CMR ghandha tigi interpretata.*”⁵⁰

Adoperati l-principji msemmija ghall-kaz in dizamina, il-Qorti, b'zieda mal-konsiderazzjonijiet diga` maghmula, tqis illi l-kondotta tal-agent tas-socjeta` konvenuta kienet tirrazzenta l-estremi tal-kolpa. Mir-ritratti tal-pallet meta dan gie rintracat fil-mahzen tal-agent stess, liema ritratti ntbaghtu lis-socjeta` konvenuta fil-5 ta' Settembru 2014, jidher pjuttost car illi l-pallet kien immarkat bl-isem tas-supplier ITW Welding Products BV⁵¹ u kien hemm ukoll l-indikazzjoni tal-ismijiet tal-konsenjatarji, ghad mhux l-indirizz jew il-pajjiz fejn kellha ssir il-konsenja. Galadarba l-isem tal-fornitur huwa wkoll stipolat manifestament fuq in-nota tal-konsenja (Dok. MD2), ma jirrizultax li kien hemm xi impediment biex dan il-pallet jigi identifikat bhala l-pallet li gie konsenjat lill-agent, minkejja li, effettivament il-pallet ma kienx indikat bin-numru tan-nota tal-konsenja (20070140) kif kien mehtieg ghall-finijiet tal-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni. **Madanakollu, jirrizulta mhux talli l-agent ma identifikax il-pallet hlief wara diversi gimghat, talli inizzjalment kien innega li kien hemm merkanzija li taqbel man-nota tal-konsenja, fl-imhazen taghhom.** Dan meta s-socjeta` attrici kienet qed tesigi sa minn talanqas l-24 ta' Lulju 2014 li l-merkanzija titlaq minghand l-agent tas-socjeta` konvenuta biex tingarr lejn Malta⁵², filwaqt li t-trasportatur inkarigat mis-socjeta` attrici kien ilu jitlob lil dan l-istess agent ghal informazzjoni dwar il-pallet in kwistjoni sa minn talanqas it-30 ta' Lulju 2014⁵³.

⁵⁰ Enfasi ta' din il-Qorti.

⁵¹ Dok. MD9 u MD10.

⁵² Dok. MD1.

⁵³ Fol. 99.

L-agent ma setax ma kienx konsapevoli illi b'din in-non kuranza totali, huwa kien qiegħed jonqos minn xi dmir impost fuqu taht il-Konvenzjoni u li kien qed jiehru riskju li persuna ragjonevoli ma setax ma jobsorx li ser iwassal għal dannu. Barra minn hekk, kif diga` stabbilit, m'hemm xejn fl-atti u l-provi processwali x'juri li s-socjeta` konvenuta nnifisha, konsapevoli kif kellha tkun tad-danni li jistgħu faċilment jikkonsegwu minn dan id-dewmien, għamlet xi haga biex jigi evitat id-dewmien fic-cirkostanzi, jew li intervjeniet b'mod effettiv mal-agent tagħha biex jigi identifikat il-pallet in kwistjoni, **qabel xejn inqas minn tmienja u erbghin (48) gurnata mill-konsenja lill-istess agent tagħha.** Minhabba f'hekk, is-socjeta` konvenuta ma jisthoqqilhiex tavalla ruhha mil-limitazzjoni ta' responsabbilita` li jagħti l-Artikolu 23.5 tal-Konvenzjoni.

Ikkunsidrat ;

Imiss għalhekk jigi trattat il-kwantifikazzjoni tad-danni pretizi mis-socjeta` attrici fis-somma ta' €13,921.64 mitluba fir-Rikors promotur.

Id-danni rizultanti minn dewmien fil-konsenja tal-merkanzija, huma distinti mid-danni naxxenti minn hsara fizika, kif regolat mill-Artikolu 25 tal-Konvenzjoni u huwa generalment ritenut li jikkoncernaw danni prettament finanzjarji, bħal per eżempju telf ta' qligħ⁵⁴. Ghalkemm is-socjeta` konvenuta ma tikkontestax specifikatament il-*quantum* tad-danni reklamat mis-socjeta` attrici fir-Rikors promotur, hlief għall-fatt li għandu jittiehed qies tal-valur tal-merkanzija li tinsab fil-pussess tas-socjeta` attrici, minnufih il-Qorti tosserva li ma taqbilx mal-pretensjoni li s-socjeta` konvenuta għandha thallas l-ammont kollu pretiz kwantu imghax imhallas mis-socjeta` attrici lil AAK Grech Bros. Limited skont kif jirrizulta mid-dokumenti mmarkati G, H u I⁵⁵.

⁵⁴ Cass. France 26.6.1984, BT 1984.610.

⁵⁵ A fol. 23 sa 25 tal-atti.

Qabel xejn, jirrizulta illi l-imghax gie kalkolat u mhallas bir-rata ta' 8% fis-sena u mhux 5% fis-sena li hija r-rata applikabbli skont kif stipolat fl-Artikolu 27 tal-Konvenzjoni.

B'zieda ma' dan, m'huwiex l-imghax kollu dekkorut fuq is-somma ta' €9,025.18 mill-15 ta' Mejju 2015 sad-data tal-hlas effettiv, li huwa reklamabbli minghand is-socjeta` konvenuta. Hu minnu li s-socjeta` attrici hallset lil AAK Grech Bros. Limited is-somma ta' €1,572.58 kwantu l-imghax, izda jirrizulta wkoll illi l-imghax gie komputat u mhallas sas-7 ta' Awwissu 2017⁵⁶ mhux b'rizultat ta' xi nuqqas tas-socjeta` konvenuta odjerna, izda ghaliex is-socjeta` attrici B.A.S. Limited naqset milli thallas tempestivament l-imghax dovut skont is-sentenza.

Il-Qorti ma taqbilx illi s-socjeta` attrici ghandha l-jedd ghar-rifuzjoni tal-ammont rapprezentanti l-imghax kollu dekkorut fuq is-*sorte* hija hallset lill-kreditur taghha iktar minn xahar wara li dan l-ammont kien dovut u esigibbli. Altrimenti, jkun ifisser li l-*quantum* tal-obbligu ta' rifuzjoni jkun jiddependi mir-rieda tas-socjeta` attrici, cioe` skont kemm taghzel li ddum ma tonora l-obbligi taghha, bir-rizultat illi d-danneggjant ikun obligat jerfa' u jaghmel tajjeb ghall-effetti tad-dewmien tas-socjeta` attrici fit-twettiq tal-obbligazzjoni taghha tal-hlas lil terzi.

Il-Qorti hi tal-fehma illi s-socjeta` konvenuta hi obligata li taghmel tajjeb limitatament ghal dawk id-danni kkagonati bhala rizultat tan-nuqqasijiet taghha u mhux ta' haddiehor, fosthom l-imghax dovut minhabba d-dewmien fil-hlas ta' dawk id-danni aggodikati. Billi ghalhekk id-dewmien fil-hlas bejn id-data tas-sentenza (27 ta' Gunju 2017) u d-data tal-hlas (7 ta' Awwissu 2017) huwa attribwibbli lis-socjeta` attrici u mhux lis-socjeta` konvenuta, l-imghax dekkorut f'dan il-perijodu ma jistax jitqies bhala danni sofferti mis-socjeta` attrici, izda danni sofferti minhabba d-dewmien tal-istess socjeta` attrici nnifisha fit-twettiq tal-obbligu taghha ghall-hlas litterz.

⁵⁶ Cioe` d-data tal-ittra legali spedita ghan-nom ta' AAK Grech Bros. Limited tal-istess data, b'interpellazzjoni ghall-hlas tal-imghax.

Konsegwentement, b'applikazzjoni tar-rata ta' 5%, isegwi illi l-imghax li jista' jigi reklamant minghand is-socjeta` konvenuta b'ezercizzju tad-dritt ta' rivalsa, liema imghax huwa konsegwenzjali ghan-negligenza tas-socjeta` konvenuta fit-twettiq tal-kuntratt ta' garr, huwa ta' €955 cioe` imghax fuq is-somma ta' €9,025.18 bir-rata ta' 5% bejn il-15 ta' Mejju 2015 u s-27 ta' Gunju 2017.

B'zieda mal-premess, jirrizulta wkoll illi l-welding set, ossia l-merkanzija mertu tal-kuntratt ta' garr in dizamina, jinsab fil-pussess fiziku tas-socjeta` attrici stante li din giet assenjata lilha bis-sahha tal-imsemmija sentenza wara li hallset lill-istess klient taghha d-danni likwidati u aggudikati, skont kif dokumentat fl-email datat 25 ta' Awwissu 2017. F'kull kaz, dan m'huwiex kontestat mis-socjeta` attrici u peress li hija ma ressqet l-ebda prova li turi li dan il-welding set inbiegh lil terzi, il-Qorti sejra tqis li dan ghadu fil-pussess taghha sal-lum. Dan ifisser illi s-socjeta` attrici, jekk tithallas id-danni li jigu aggudikati lilha f'din il-kawza u tibqa' fil-pussess tal-welding set li, b'effett tas-sentenza tas-27 ta' Gunju 2017 gie kkonsejnat lilha, tkun qieghda taghmel arrikkiment indebitu a skapitu tas-socjeta` konvenuta. Ghalhekk, il-Qorti sejra tordna illi wara li jsir il-hlas tal-ammont likwidat bhala dovut lis-socjeta` attrici, din tikkonsenja l-istess welding set lis-socjeta` konvenuta biex tkun tista' tiddisponi minnha fid-diskrezzjoni taghha.

Ghaldaqstant, jirrizulta li l-*quantum* tal-kumpens li huwa dovut lis-socjeta` attrici b'ezercizzju tad-dritt ta' rivalsa fil-konfront tas-socjeta` konvenuta, huwa fis-somma ta' €13,304.24 bir-rizerva tal-konsenja tal-welding set.

Decide

Ghal dawn il-motivi, taqta' u tiddeciedi li filwaqt li tichad l-eccezzjonijiet kollha tas-socjeta` konvenuta li kienu ghadhom mhux decizi, tilqa' t-talbiet attrici limitatament billi tikkundanna lis-socjeta` konvenuta thallas lis-socjeta` B.A.S. Limited is-somma ta' tlettax-il elf, tliet mija u erba' Euro u erbgha u ghoxrin

centezmu (€13,304.24) rapprezentanti danni sofferti mis-socjeta` attrici ghar-ragunijiet imfissrin fir-Rikors promotur, bl-imghax legali dekorribbli mit-8 ta' Awwissu 2017, id-data tal-ewwel sejha ghall-hlas.

B'dan illi wara li jsir l-imsemmi hlas, is-socjeta` attrici ghandha tikkonsenja l-merkanzija ossia *welding set* mertu tal-kuntratt ta' garr in kwistjoni, liema merkanzija tinsab fil-pussess taghha, lis-socjeta` konvenuta.

L-ispejjez kif mitluba fir-Rikors promotur, jithallsu mis-socjeta` konvenuta.

DR. RACHEL MONTEBELLO(ft)

MAGISTRAT

Vera kopja

Marilyn Lauria Marmara

Deputat Registratur